

ШЫН

Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы

1925 чылда үндөвилотинген.

1953
март
17

ВТОРНИК
№ 53 (2738)

ӨРТӨЗ 20 КОП.

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитетинде, ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлелинде болгаш ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумундан (1 арын).
Чехословакиянын Коммунистг партиязынын ТБ-зынын, Чехословак чазактың болгаш национал фронтунун хөделишикинниң Төп Комитетиниң Чехословакиянын

Бүгү ажилчы чоннарынга кыйгырымы (1 арын).
Совет КИЖИЛЕР КОММУНИЗМ ТУРГУЗУУШКИНУ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛГЕ КҮЖЕ-НИШКИНИН УЛАМ ДЫҢЗЫДЫП ТУРАР (2 арын).
Н. Сердобов.—Сталинчы бешки беш чылда совет культураның көдүрүшүнү (2—3 арыннар).

СТАЛИН—ПРОЛЕТАР ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИНИҢ ТУГУ (3 арын).
Н. Калинин.—Болжочу күш-түгүтүчү күтү (4 арын).
РЕДАКЦИГА ЧАГААЛАР: Х. Серээ.—Колхоз бугурулузун боттуг ууртуту. Н. Кара-өл.—«Колхозчу» спорт нитилелиниң ажылын чорудар (4 арын).
КОРЕЯДА БОДУУШКУННАР (4 арын).

КҮРҮНЕ ПЛАНЫ — ХООЙЛУ

Улус ажил-агыйнын планнашкылы, бир эвес улус ажил-агыйнын план тузгаар хөгжүдөлүшүнүн негиздерин ол шын көргүзүп турар болгаш социализмниң кол экономияту хойлузуунуң бүгү негиздери-биле дүгүчү турар болза эки түндүктөрдүн чедип ап болур деп эш Сталин бодунун «ССРЭ-де социализмниң экономияту проблемалары» деп гениалдык чогаалында айтып турар.

Бистиң улус ажил-агый планнарымыс болза, тайбың тургузушкунуну планнары, социализмниң нитилелиниң хөгжүтүлүшүнүн чагай байдалын болгаш культураның чөйгөмүш чөк бедилериниң планнары болур. Улус ажил-агыйнын бүгү адырларынын чаа күчүлүг көдүрүшкүнү дөш демиселче, бистиң чуртка коммунистг нитилели тургузур талазы-биле партияның XIX съездининг салган улус сорулгаларын шийтирээринче миллион-миллион совет кижилериниң чогаалычы күштерин ол планнар мобилизастап турар.

Улус ажил-агыйнын планнарын күүседир болгаш ажил күүседери дөш совет улус Ленин—Сталинниң партиязынын ууртуугазы-биле кызыкмак демиселчи турарлар, ол планнарын хойлу кылдыр, ажилдарынын дайынчы програмказы кылдыр олар хүлээп ап турарлар.

«Бистиң планнарымыс—прогноза планнары эвес, дөшүшү планнары эвес, а бүгү ууртутур органнарга албан, улус ажил-агыйнын бүгү чурттуң келир үедеги хемчээлинге хөгжүдөлүшүнүн уун тодаралып турар планнар»—деп эш Сталин өөрдөй келген.

Совет Эвилелинниң ажилчы чоннары бүдүргө планнарын боттарынын төрөң херээ кылдыр санап турар болгаш оларын амдырага улус көдүрүшкүн-биле боттандырып турарлар. ССРЭ-ниң улус ажил-агыйнын 1952 чылда күрүнө планын күүсеткениниң түндүктөрү ол дугайын тодарай херемиле турар.

Партиянын болгаш чазактың аажок улус дууламчылыгы даянып алгаш бистиң областтын чамлык бүдүргөлери 1952 чылда бүдүргө планын күүсеткен болгаш ажилчынын шынары үзөң аяктыкел. Чурттуң бүдүргө үлестирүүчү болгаш мотопрография үлестирүүчү талазы-биле шийти продукция бүдүрүп үндүрүшүнүң чыл планын күүсеткенин.

Кызылдын сапог мастерсказы нити продукция бүдүрүп үндүрүшүнүн чыл планын 117 хуу, алгы заводу 102 хуу, Тураның райпрокомбинаты 113,9 хуу күүсеткен. Нити продукция бүдүрүп үндүрүшүнүн планын ол шыкаш Кызылдын дааранка комбинаты, Чадаана, Сарыг-Сеп райпрокомбинаттар болгаш хергеде кооперациязынын үлестүр бүдүргөлери эки күүсеткенер.

Илгир болза-даа, эрткен чылын дыкка хой бүдүргөлөр күрүнө планын күүседирин хандырбаан, күрүнениң болгаш областтын ажилчы чоннарынын мурунуга улус өрөңгү болуп артып калганар. Туу-бу заводу чыл планын чүгө 49,5 хуу, илгир заводу—72,3 хуу, Шаган-Арыг райпрокомбинаты 65,5 хуу күүсеткен. Ол шыкаш Бай-Хаак, Току райпрокомбинаттары болгаш өске-даа бүдүргөлөр планы күүсеткөөн. Улус транспорт организадызы болур областтын автотранспорт эргеледи чүк сөөртүрүңү күрүнө планын күүседирин үскөн.

Ол бүдүргөлөргө күрүнө планын күүсетпей турарынын кол чыдаганы болза, оларнын ууртукчулары бүдүргөлөргө материал, күш талазы-биле курларларын көчүрүп багай амылгап турарында болгаш күрүнө планын күүседир талазы-биле чуруму үрөөр чорук-биле олар элтежип турарында база бүдүргөлөргө экономикалык, сая-хөвөткө болгаш төлөмдөргө сийнигиң кирбейн, чүгө кыры-биле ууртукчулары болур.

Продукция бүрүзүнү талазы-биле, оон санмын болгаш шынарынын талазы-биле күрүнө планын күүседир бүдүргө ууртукчулары хойлу, партияны болгаш күрүнениң мурунуга оларнын дөрт хүлээлгези болур.

Чамлык бүдүргөлөргө болгаш организадыларын ууртукчулары ийи-чагыс бүдүргөлөргө хожулап каап турары-биле элтежи, оларны муракчыларын деңгемге чедир көдүрөр дугайында чутула хемчегер албайн турарлар. Ол ууртукчулар бо хүнге чедир-ле ортумак көргүзүгө амырал, багай ажилчы бүдүргөлөргө күүсеткөөн планын муракчы бүдүргөлөргө ажил күүсеткен планнары-биле дугалап каар деп чүве-биле бодун оожургадып турарлар.

Чижээ, областың хергеде кооперациязы нитиле-биле бараан саарылганын чыл планын күүседирин, илгир болза-даа магаданынын болгаш авкаларын 40 ажил хуузу бараан саарылганын планын квартал санында күүсетпей турар, оң түндүктө садыг ажилы болгаш чонну бараан-биле хандырары дыкка хой районнарда көчүрүп багай тургустунган.

Ортумак сагы оожургаар ол багай практиканы сөксөткөш, күрүнө планын бүдүргө бүрүзү, организадылар бүрүзү күүсеткен турарын чедип алыры чутула.

Чамлык бүдүргөлөр күрүнө планын күүсетпей турарынын кол чыдаганынын бирээзи болза, бүдүргөлөр продукциянын бир ай дүргүзүндө дески эвес бүдүрүп үндүрүп турарында, ол чорук бүдүргө күжүн четче ажилгавас байдалга, ажил шактыдан дашкаар ажилдарын ажилгаар чорукка, чүвени бапка кылар чорукка чедир, мывангаш оң чыдаганын продукцияны бот-үнеси угадып турар. Илгир четкестер дааранка комбинатында, аш-чөм комбинатында болгаш өске-даа бүдүргөлөргө бар, олар бир айда бүдүрүп үндүрүп продукциянын 50 хире хуузуң үш дугаар декадага бүдүрүп үндүрүп турарлар.

Сорулга болза, бүдүргөлөргө ажилчылар бар четкестер бүрүзү чайламыр, бүгү бүдүргөлөр хүн-бүртүгө, ай бүртүгө, чыл бүртүгө белик бүдүргөлөргө доттамал эки ажилдарын чедип алыры болур.

Планын канчаар-даа болза күүседир азы ажил күүседир каары күрүнөгө херек эвес, харын улус ажил-агыйн ажаа херек продукция-биле хандырар күүседир. Нити продукция бүдүрүшүнүн планын күүсеткеш, база ажил күүсеткеш кызылдарын оң чутула хевирлериниң талазы-биле күрүнө планын күүсетпей турар бүдүргөлөр бисте бар. Илгир бүдүргөлөргө ууртукчулары боттарынын ажилын чигедиш, чүгө эвөөш күш үнерин негеп турар продукцияларын бүдүрүп үндүрүшүн күзөп турарлар. Алгы заводу чыл планын 102 хуу күүсеткен, илгир болза-даа кидис иди кылдырынып, хой беки эттериниң планнарын күүсеткөөн. Сарыг-Сеп райпрокомбинаты 14 чутула кылдырларан 9 кылдырлар талазы-биле планын күүсеткөөн. «Тыва туңг» эрестий чыл планын нити түдү талазы-биле 100,8 хуу күүсеткен, илгир болза-даа, чунар-башкы, божуур башкы болгаш өске-даа тулгаларын планын күүседирин хандырбаан. Илгир күүседилерин күрүнөгө ажил биче.

Дыкка хой бүдүргөлөр продукциянын шынарынын талазы-биле планын күүсетпей турар, маангы күш-ажылдык бүдүрүчүлүгү белик, продукцияны бот-үнеси чигедиш талазы-биле оналгаларын күүседирин хандырбайн турар. Илгир заводу күш-ажылдык бүдүрүчүлүгү белик талазы-биле оналгаларын чүгө 79 хуу, туу-бу заводу 49 хуу күүсеткен, ол болза, ол заводтар 1952 чылдың күрүнө планын күүсеткөөнүн кол чыдаганы болган. Областың автотранспорт эргеледин автотранспорт конторын чүк сөөртүрүңү бот-үнеси чигедиштин оңунга, бот-үнеси 948 муң рубль чедир улгартып, мывангаш күрүнөгө дыкка улус котаралды таварыштырар.

Бүдүргө чөкөрүнүн ууртукчулары бүдүргө бүрүзү планын чүгө нити продукция талазы-биле күүседирин эвес, харын шынар болгаш ассортимент талазы-биле маалым күүседирин хандырар хүлээлгели. Ол шыкаш күрүнениң чыгыс-ай чуруму маалым салгыр херек.

Улустур бүдүргөлөргө, автотранспорт организадыларын, туугу болгаш садыг организадыларын ажилында бар четкестер-биле шийтирилг демиселери, хожуу каап турар бүдүргөлөргө муракчыларын деңгемге чедир көдүрери партия, совет, ажил-агый болгаш профэвеле организадыларын чутула сорулга болуп турар. Бот-шүтүкчүлөрдө болгаш ажаандан шүтүкчүлөрдө бүгү хемчегер-биле калбартыр, күрүнө планнары күүседир талазы-биле чуруму быжылдаар, бүдүргөлөргө материал болгаш күш талазы-биле курларларын ажилгавас планнары үлестирин күүседирин хандырар, продукциянын шынарын экиштери болгаш оң бот-үнеси доттамал чигедири чутула. Социализм чарышты улам калбартыр болгаш муракчы дуржулгаларын бүдүргөлөргө негедер херек.

Чехословак Республиканың президентизи Клемент Готвальдыны орнукушдарыга баар чазак төлөөлери

Чехословак Республиканың Президентизи Клемент Готвальдыны орнукушдарыга киржири-биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Дарганын бир дугаар оралакчы маршал Н. А. Булганин (төлөөлери баштын), ажилчы чоннар депутаттарынын Москва хоорай Советиниң дарга-

зы М. А. Яснов, Н. М. Цегов, ССРЭ-ниң Чехословакияда Оңа болгаш Бүрүн эргелик Элчини А. Е. Богомолов болгаш генерал-лейтенант А. Э. Кобулов» составты чазак төлөөлери ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭБП ТБ томуйлаан.

КЛЕМЕНТ ГОТВАЛЬД

Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитетинден, ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлелинде болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумундан

Март 14-те хувдүскүнүң 11 шакта, үр эвес аар аарынын сөөлүндө Чехословак Республиканың президентизи, Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Дарганы, улустар аразынын ажилчы шимчээшкениниң шылгарангай деятели, Чехословакиянын улустарынын инак баштынчызы, Совет Эвилелинниң шынчы өнүү эш Клемент Готвальд Прагага мөчээни-ниң дугайын Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитеди, ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлели болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму партияга болгаш бүгү ажилчы чоннарга ханы кажыдал-биле дындадып тур.

Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитеди. ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлели. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму.

Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Төп Комитетинге, Чехословак Республиканың чазанга

Эргим эштер болгаш өнүүктер! Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Дарганы, Чехословак Республиканың президентизи эш Клемент Готвальдынын эдектен мөчээни таварыштыр Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитеди, ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлели болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму бодунун кажыдалды илередип база ханы кажыдалды силерин биле үлөжип тур.

Чехословакиянын улустары болгаш Коммунистг партиязы эш Клемент Готвальдынын нүүрү-биле бодунун улус баштынчызын, Чехословакияга улус демократтыг тургузуңуң нитилгези дөш база социализмни тургузары дөш могаг чок болгаш коргүш чок демиселчини чидиргенер.

Бүгү делегейин ажилчы чоннары делегейин ажилчы шимчээшкениниң шылгарангай деятельдериниң бирээзин оскунган, эш Клемент Готвальд бодунун пролетар революционер болур бүгү кайгамчыктыг чуртталгазын делегейин ажилчы шимчээшкенинге тураскааткан.

Эш Клемент Готвальд Чехословакиянын болгаш Совет Эвилелинниң аразында ханы эвилелди болгаш бузулмас найралды быжылгалары дөш могаг чок ажилдап чорайн, бо акы-думма найралдан Чехословак Республиканың хамаарышпас чорунун болгаш чечектелишкениниң магадылалын ол көргөн.

Улус Сталинниң шынчы соратниги, Совет Эвилелинниң шылгатынган өнүү Клемент Готвальд Чехословакиянын төрөң чуртунун хосталганын болгаш хамаарышпас чорунун магадылалын чөптү-биле көргөни совет-чехословак найралды быжылгаларын оруу-биле апар чорайн.

Аар чидиринги бо кажыдалды хүнеринде Чехословакиянын улустары тайбыннын херээ дөш, улустар аразына найралды быжылгалары дөш база социализмни тургузары дөш демиселге боттарынын хүрээлин Коммунистг партияны болгаш Чехословакиянын чазан долгандыр улам сырый катыштырар дээринге быжыг бүзүрелди илередип тур бис.

Аар чидиринги таварышканын холбаштыр Чехословакиянын улустары-биле кады кажыдадышпаан, улустар аразына тайбың дөш, Совет Эвилели биле Чехословак Республиканын аразына мөңгө найралды дөш демиселдин кезеде сорул кирички чижээ болур Клемент Готвальдынын чырыктыгы омур-хевирин Совет Эвилелинниң улустары боттарынын чүктеринге кадалап артырлар.

Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитеди. ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлели. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму.

Чехословакиянын Коммунистг партиязынын ТК-зынын, Чехословак чазактың болгаш Национал фронтунун хөделишикинниң Төп Комитетиниң Чехословакиянын бүгү ажилчы чоннарынга кыйгырымы

ПРАГА, Март 14-те. (СЭТА). Чехословакиянын Коммунистг партиязынын ТБ-зынын, Чехословак чазактың Национал фронтунун хөделишикинниң Төп Комитетиниң Чехословакиянын бүгү ажилчы чоннарынга моң адаанда кыйгырмын Чехословакиянын телеграф агенттигилең дамчыткан:

Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Төп Комитетинден, Чехословак чазактын Национал фронтунун хөделишикинниң Төп Комитетинден.

Чехословакиянын бүгү ажилчы чоннарынга. Эргим эштер болгаш өнүүктер!

Март 14-те эргениниң 11 шакта, аар-берге аараан соонда Чехословак Республиканың президентизи болгаш Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Дарганы эш Клемент Готвальд мөчээни партияга болгаш Чехословакиянын бүгү улусунга Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Төп Комитеди, Чехословак чазак болгаш Национал фронтунун хөделишикинниң Төп Комитеди улус кажыдалды еткени-биле дындадып тур.

Эш Клемент Готвальдынын амын камгалаар дөш кижилерини кылып-ла шыдаар бүгү чурттуң кылган. Оң-биле кады чехословак улуска канчаар-даа аажок улус, бузулган акы-думмалык дууламчыны Совет Эвилелиниң Чазак көргүсө. Аары кижиниң чамыга эң эки совет болгаш чехословак өмчлөр турганар. Эш Готвальд боду, долу мелерди-биле өлүмгө уур мадырлыг, барык сөөлү минутагына чедир демиселди келген. Илгир-даа, биске эң-не үнеси амдыралды камгалап ап шыдаанын хомудачыг.

Чехословак улуска аар-берге, көчүрүп аар-берге шактар келген. Улус Сталинниң мөчээниин соон дарый улуска эгитимес муңгалар таварышкан. Бистиң ажилчы чоннарым инак баштынчымы, Ленин биле Сталинниң эң эки болгаш эң шынчы өөрсикчи, бистиң улус-демократтыг Төрөөн чурттувустуң адамы мөчөөн. Бистиң коммунистг партияны чаз денягы-сталинчы хевирин партияны кылдыр тургускан болгаш канчалдырган эш Готвальд мөчөөн.

Калгандарын, мөчүрүчүлери, улустуң дайышынры канчаар чылга шаварына бистиң улусту өрөдип турган болгаш өрөктен, база ол демиселге чөк болгаш словак ажилчы чоннарым чарыбас кылдыр катыштырган эш Готвальд мөчөөн. Бистиң улустарымысты Совет Эвилелинниң улустары-биле чехословак-совет найралды болгаш акы-думмалыкты чорутуң бузулмас эвилелдиге мөңгө-биле катыштырган эш Готвальд мөчөөн.

Национал хостага дөш, фашистг әзелекчилерге улус бистиң улустуң улус демиселди быжыг (болгаш чайгылыш чокка баштап турган эш Готвальд мөчөөн).

Мадырлыг совет дайынчыларың хостааны бистиң төрөөн чурттувустуң кырынга чаз тургузуңу, башкарычы күш капиталистер, улус помещиктер болгаш даштын империалистер эвес, харын күш-ажылчы улустуң бүгү кезектери-биле акы-думмалыкты болуп катышкан ажилчыны аңгы болур тургузуңу тургузарыч бисти баштап турган эш Готвальд мөчөөн.

Чырыктыгы социализмг келер үениң улус перспективанын, тайбыннын, улустуң чагай чорутуңу болгаш аас-өжүлгөниң перспективаны биске ажиткан болгаш бистиң төрөөн чурттувусу социализмг канчаар тургузарыга бисти хүн-бүрү өөрдөйп турган эш Готвальд мөчөөн.

Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Төп Комитеди. Чехословак Республиканың чазак.

Эш Клемент Готвальдынын мөчээни таварыштыр Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитетинден, ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлелиниң, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун кажыдалдары

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Дарганы Н. М. Шверник, ССРЭ-ниң Даштын Херектер Министриниң бир дугаар Оралакчымы А. Я. Вышинский болгаш Совет Эвилелинниң Маршалы Н. С. Конев, Чехословак Республиканын ССРЭ-де Оңа болгаш Бүрүн эргелик Элчини Я. Вошпаганка март 14-те чорайн болгаш Чехословак Республиканың Президенти, Чехословакиянын Коммунистг партиязынын Дарганы Клемент Готвальдынын мөчээни таварыштыр Совет Эвилелинниң Коммунистг партиязынын Төп Комитетинден, ССР Эвилелинниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун мурундан ханы кажыдалдары илергейлөөнер.

Бистиң күрүнениң камгалаар арганын быжылгаларын дугайында могаг чокка сагыш салып чорайн, бистиң чөкөктөгү күштерин адалдык Совет Армия-биле кады төрөөн чурттуң камгалааны, бүгү делегейге тайбын камгалааныга турар болгаш агрессорнуң бүгү чимченишкенин ойтур шаварына белең тургузары-биле бистиң чөкөктөгү күштериниң дугайында сагыш салып чорайн Готвальд мөчөөн.

Эргим эштер, акы-думмалар болгаш угба-думмалар! Бистиң улуска таварышкан чидирг улус болгаш эгитимес. Илгир-даа, улус Сталинниң өрөктени шыкаш, бис эң берге минуталарда сеткил кудараваз уурлуг бис, база бистиң улус сорулгаларымыс күүседирин дугайын уттуң болбас уурлуг бис деп чөккө чаз эш Готвальд биске айткан.

Амың үеде бис шүптү кыдыр болур уурлуг бис. Бистиң хүрээленивесе кошка чүдүр болгаш үймээнер турбас уурлуг.

Бистиң Коммунистг партияны Төп Комитетин болгаш бистиң Национал фронтунуң чазан долгандыр улам сырый катышкан!

Бо аар-берге үеде бистиң улустуң чыгыс эңи гранит дөг болзун! Ленинчи, сталинчы оруктан, эш Готвальдынын бисти баштап органы ол оруктан бурунгар улам шийтирилг болгаш кызыкмак чорору бис!

Боттарымыстың чөленижис болгаш үлестер алыччымыс—улус Совет Эвилелинче болгаш оң алдарлыг Коммунистг партиянычче улам чок катышкан!

Боттарымыстың кызыкмак чорувусту болгаш серемчилдигини күштедирип, бистиң партиянын болгаш бистиң хоорайнын база кезеңиң ажилчы чоннарынын чехословак национал фронтунуң чыгыс эңи үрөөрин оралдажырларын шүптүзү чылга навар бис!

Боттарымыстың тургузуучу сорулгаларымыс күүседир-биле чаз, ийи даңкыр улгартып күженишкени-биле ажилдаар бис!

Боттарымыстың бирги беш чыл пламымыс—готвальдчы беш чыл деп адап алган бис. Ону оң негеп турган дөг, шак ычкар күүседиринге бүгү күштерини салымалар, бистиң төрөөн чурттувусу социализмни тургузарычче бүгү күштерини салымалар, дайын кызыкчыларын кем-бурутуу планнарын улам боттуу-биле чутура шаварычче база бистиң төрөөн чурттувусу тайбыннын Совет Эвилелинге баштапкан бүгү-делегей фронтунуң ажин өртүнимес быжыг камгаламы кылдыр тургузарычче бүгү күштерини салымалар!

Эш Клемент Готвальдынын ады чехословак улуска кезеде чурттаар. Ол бистиң чүктериниске, бистиң болжовыска болгаш бистиң ажилдарымыска чурттаар.

Чехословак шалпыкы бригада Ленин—Сталинниң тутуңуң ада-биле, готвальдчы орук-биле бурунгар!

Клемент Готвальдынын Ленинчи-сталинчы чыгырларынга кажан-даа өскөрдөс Чехословакиянын Коммунистг партияны дегерезин!

Чехословак болгаш совет улустарын найралды болгаш акы-думмалыкты чорур мөңгө үеде дегерезин!

Гуситчи болгаш готвальдчы быжыг болгаш дидим чехословак улус дегерезин!

Бистиң эргим чехословак төрөөн чурттувус дегерезин, база бодунуң эң улус огу Клемент Готвальдынын алдарына ол чечектелиш!

Национал фронтунун хөделишикинниң Төп Комитеди.

СОВЕТ КИЖИЛЕР КОММУНИЗМ ТУРГУЗУУШКУНУ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛГЕ КУЖЕНИИШКИНИН УЛАМ ДЫҢЗЫДЫП ТУРАР

Эш И. В. Сталинның төрөөн чуртунда

ГОРН. Горн хоорайның муң-муң пос-таачылары, демир-орукчулары, туудузулары, албан хаагычтары болгаш сургуулаары боттарының эң өңүтү, адамы болгаш башкысы Иосиф Виссарионович Сталин-биле чарылганлар. Хоорайның болгаш районун амыччы чоннарының кайсынысы митингизге Грузия ССР-нің школарын адырдыг башкысы П. А. Балабадзе чүө чугаалаан. Оон чугаалаан:

— Бистин кайсыдалымы уагу. Төрөөн Иосиф Виссарионович Сталин бисте чок. Ынчалда-да бистин, совет кижилерин, күштү чорууза чгел дөрге, туузуу-чунуварга канналган, кижиги төрөтениң чоннары Ленин биле Сталинга кижилер-тарган Коммунист партияның бисти боттап турарына.

Оон соонга артыкчы Е. Самадешвили чүө чугаалаан:

— Сталинның ады коммунист тургузуушкунга чаа-чаа чедикшилер дээш демиселге бисти кийгырып турар. Ленин — Сталинның уагу херээге кынаматкай баран болуру, серемчелди мога чокка беддерин болгаш тайбынын херөөн быжыгларын таптыраган тур бис.

Митингдин киржичилери СЭМ-нин Топ Комитетинге телеграмманы хүлээп турган. Боттарының хүрөөлүн Ленин — Сталинның партияны догандыр улам сырый катыштырар, эш Сталинның боду-

нун бүгү назмын берген коммунизмин херээ дээш демиселге боттарының бүгү күштерин бээр деп шийтирилин оо телеграммалар илереткенер.

...Москваңың шаты-биле 10 шак 52 минута. Москвага Кызыл шөгө кажымдадыг хурадын эгелзени радио-биле дыннаптал. ССР-нің Министрлер Чөвүделениң Даргазы болгаш Совет Энциклопедия Коммунист партияның Топ Комитетинин Секретары Г. М. Маленков-тун, ССР-нің Министрлер Чөвүделениң Даргазының бир дугаар орадакчылары Л. П. Берияны болгаш В. М. Молотовтун чугааларын Горинин амыччы чоннары салгыш-сеткидин аар хайымгышкыны-биле дыннап турганнар.

Хоорайның бугурутуелеринин медалеринин үч чачылдыгы турган. Лениннин соратниги болгаш оон херөөнн генийлиг уламчылаачымы, партияның болгаш уагустун ыштырааы уааныг баштыкчымы Сталин-биле уагу чарын турган.

Митингдин хөй-хөй киржичилери эш Сталинның төрүтүнгени болгаш чаш чоран чылдарын эрттиргени бажымчыгаш-че чоруп турганнар. Сөөлү беш хүрөөнн дүргүзүндө төөгүзүг бажымчы-галы 30 муң ажыг кижиги чоран.

(СЭТА).

Найсылалдың ажылчы чоннары Ленин — Сталинның партиязынга кызыгаар чок бугурулин илередип турарлар

Иосиф Виссарионович Сталинны орун-шутканы-биле холбаштыр болган кайсы-далдыг хураалга эштер Г. М. Маленков, Л. П. Берия болгаш В. М. Молотов оларның чугааларының нокумчаларын муң-муң агитаторлар Москваңың бугурутуелеринде чорууду турарлар.

Коммунист партияның Топ Комитетинде болгаш Совет чазакка боттарының кызыгаар чок бугурулин дугайы, бистин чуртууска коммунизмин тургузарының херөөнне боттарының күштерин бээр деп чайгыш чок шийтирилин дугайы амыччы чоннар меделген турарлар.

Москваңың Петр Алексеев аттыг нарын сукуо фабрикасының амыччыны Мироеан мынча дээн:

— Эргин Иосиф Виссарионович Сталин-нин мөчөөн-биле холбаштыр бистин кайсыдалымы кычкар-даа ажак ханы. Ынчалда-да бистин мыак баштыкчымы бистин сеткилдешти быжыг кыдыр кижилер. Бис коммунизм дээш демиселге боттарымысты бүгү күштеривисти бээр бис.

Сталинградчылар баштыкчынын чагыгларын күүседирлер

Эш Сталинның хүрөөн кылган скульптуранын турар ширөөнн кайсыдалдыг пестери шавый орааган. Уагу баштыкчы болгаш башкы эш Сталинга сөөлүг хүндүткөөлдерин бээр дээш. Хүндүстүнүң 12 шакта мада он-он муң сталинградчылар чыгыш келгенер. Уагусту бугурутуелерин, туудуларың болгаш албан черлеринин хөй сангы делегациялары турса-баалдыг чаныга уагыштыр-уагыштыр кээп, адаа веноктарын салып турганнар.

Өлгөн демиселчилеринин пөлдү болгаш оон чок кызымыда кудумчуларга кижилер догдан. Москвага кайсыдалдыг митингге ССР-нің Министрлер Чөвүделениң Даргазы болгаш Совет Энциклопедия Коммунист партияның Топ Комитетинин Секретары эш Г. М. Маленковтун, ССР-нің Министрлер Чөвүделениң Даргазының бир дугаар орадакчылары эштер

Л. П. Берияны болгаш В. М. Молотовтун чугааларын сталинградчылар ханы ир-жымы-биле дыннап турганнар. Совет Энциклопедия Коммунист партияның Топ Комитетин догандыр хүрөөнн сырый катыштырар, мыак баштыкчынын чагыгларын күүседир, бистин чуртууска коммунизмин тургузарының херөөнне бүгү күштерин болгаш чогаалдык күженишкенин бээр деп бугурутас таптырагы сталинградчылар бүгү чурту-биле кыды бергенер.

...Артиллерия салдуунун күчүгү дааш-ташкыныраа хоорайның кырынга дин-мирей берген. Ленин—Сталинның партия-биле бодунун хан-дамгырыдан зарызаалымы совет патриот бугуру оо минуталарда улам тодарай медегер билген.

(СЭТА).

КОЛХОЗЧУ ТУРГУЗУГНУ БЫЖЫГААР БИС

ТАЛЛИН. Москваңың Кызыл шөгө болган кайсыдалдыг митингге эштер Г. М. Маленковтун, Л. П. Берияны болгаш В. М. Молотовтун чугааларын соонунда партиянын Эстонияны социализмге көдөө ажыл-агыйынын ажыл-ишчилери уагу кычкыт-биле нокум чуртуулар. Сталин-нин төлөмчелдерин боттадырынга боттарының күштерин харамнамын колхозчулар болгаш механикаторлар Совет Энциклопедия Коммунист партияның Топ Комитетинде болгаш Совет чазакка бугурулин турарлар.

Хаапсалу районунун Сталин аттыг көдөө ажыл-агый артынын даргазы эш Краактың чугаалааны:

(СЭТА).

Төрөөн Коммунист партияга болгаш оон Топ Комитетинге илгик мынак болгаш кызыгаар чок беринишкени бисти илгикчи дин турар.

Эштер Маленков, Берия болгаш Молотов оларның чугаалары бистин чуртууска коммунизмин тургузары дээш демиселге бисти мобилизастап турар. Мыак Төрөөн чуртуугусту бай болгаш күчүгү кызым адыр төдөө, бис уагу Сталинның бисти өрөткени ишкан, шак мычар ажылдар бис деп артыкчы Шевырева чугаалаан.

Москва-Рязань демир оруктун Москва-Суртларочная станцияны паровоз депозитун машинаны эш Игнатов эштеринге мынча деп чугаалаан:

—Коммунизм тургузуушкунун херөөнне салгышкынырамысты кыргычине Коммунист партия болгаш Совет чазак бисти кийгырып турар. Бистин мурунуста тургузтуган соруугаларын адырдымы-биле күүседир дээш улам эки ажылдарымысты таптырагалал!

(СЭТА).

Сталинчы орук-биле коммунизмин тиилелгезинче бурунгаар

КИШИНЬЕВ. Москваңың амыччы чоннары бүгү совет улус-биле калы эргик баштыкчы болгаш башкы, уагустарың адамы болгаш өңүтү Иосиф Виссарионович Сталинны сөөлүг орукче үдөөнер. Кижиниң бүтүн амыччы чоннары И. В. Сталинның турсаалагыч ууку чогу-биле илгикчи турганнар. Олар Коммунист партияның тура-соруу-биле каттап төрүтүнген болгаш чуртууган хоорайның кудумчулары-биле чоруй органнар.

И. В. Сталинның турсаалагыч адааны амыччы чоннар веноктар салып турган. Турсаалагыч мурунда скверин чекетер шыккан. Совет улуска, бүгү делегейиң амыччы чоннарыга баштыкчынын кылган бүгү-ле чүдүлери дээш өөрүп четиринишкенин сеткидин ханымындан үлгөн өстөрүн веноктарың кара левта-

биле хаажылаптан чигир-кымыл пестеринде бижитилээн.

Хүндүстүнүң 12 шак. Артиллерияны даашташкыныраа агаарын сиреледикен. Фабрикаларын, заводтарын болгаш паровозтарын медалеринин чидик үнери чайгылаан. Оо минуталарда кижиги бугурутуң чүрөө эгитинишкенин илгикчи улам аар ажыгы медегер бидип турган.

Чүс-чүс кижилер мындыг өстөрүн таңгырак ишкан кыдыр чугаалааннар:

— Эш Сталинның херээ өлүк чок. Уагу Коммунист партия бисти сталинчы орук-биле коммунизме бурунгаар эдеттир! Бистин партиямыстың Топ Комитетин болгаш Совет чазакты догандыр хүрөөн-чявисти катыштыраал!

(СЭТА).

Совет кижилерин тургузуу бузулбас

ТАШКЕНТ. Москвага кайсыдалдыг митингге эштер Г. М. Маленковтун, Л. П. Берияны болгаш В. М. Молотовтун чугаалары Узбекстанының амыччы чоннарының чуретеринде илгик дөткөмчени алган.

Республиканың амыччы чоннары Ленин — Сталинның партияны кызыгаар чок беринишкенин таптыраан берип, бистин чуртууска коммунизмин тургузуушкунун херөөнне бүгү күштерин, бүгү күженишкенин бээрине беленин илередип турарлар.

Экскаватор заводунун коллективинин кайсыдалдыг митингизинге механик-чалыда цехинин мастери эш Дюкукин мынча деп чугаалаан:

— Сталин бисте чок. Оон дайынчы соратниктери, шынчы өөреникчилери бисти

сталинчы орук-биле бурунгаар, коммунизмин чырыкчымыг бекитеринче баштап чорудар. Бүгү совет улус партияның Топ Комитетин болгаш Совет чазакты догандыр улам сырый катышар.

Ферганын торгу фабрикасының ээлекче начальниги эш Малимовоң амыччы чоннарының болгаларын мынчаар илереткен:

—Бистин чуртууска таварышкан муң-галал Коммунист партияның Топ Комитетин болгаш Совет чазакты догандыр совет уагусту улам сырый катыштырар. Бис коммунизме чоруй орак бис. Төрөөн Коммунист партияга баштапчыл алган, бис уагу Сталинның чагыгларын амды-ралло боттадырар бис!

(СЭТА).

Колхозчу ховуларын ажыл-ишчилеринин сөзү

СМОЛЕНСК. Москвага болган кайсыдалдыг митингге эштер Г. М. Маленковтун, Л. П. Берияны болгаш В. М. Молотовтун чугааларын колхозчу шөлдериң ажыл-ишчилери уагу кичөөн-биле нокум турарлар. Хөй кижиги киржикчидик илгикчи чөр болгаш чоруй турар. Бодуң совет кижилерин чуреткин ханымындан өстөрү, эш И. В. Сталинга кижилерин оон шынчы өөреникчилеринин болгаш өрөткенин башталгыч-биле баштыкчынын чагыгларын амыччалга боттадырар деп оларның чүткүлү уагу күштү-биле илереп турар.

...Валеская МТС-тин турала. Митинг эгелден. МТС директору эш Остужков сөс алган. Оо мынча дээн:

— Уагу Сталин ам бисте чок. Ынчалда-да оо идеялар совет кижилерин күш-ажыкчы мадырлар чоруктарыже кезеде сорук кирип чорутур. Бистин төрөөн Коммунист партиямыска, оон Топ Комитетинге болгаш Совет чазакка быжыг-бү-

зурал-биле бис коммунизм тургузуушкунга күженишкенин бисти улагытырар бис.

Партияга кызыгаар чок мынакчымын болгаш беринишкенин сеткидин илерет-тишкан, муңа бригаданың бригадир эш Берсов хову башкы дээн:

— Бистин Төрөөн чуртуугустун күчүгүн быжыгларынга, коммунизм тургузуушкунунун стажинын планын боттадырынга бис боттарымысты салгышкынырамысты улагытырар ужуруг бис!

Совет Энциклопедия Коммунист партияның Топ Комитетинин адамы чорудар чагааны станцияны механикаторлары чыгыш эл-сетки-биле хүлээп алганнар. Олар боттарынын чагазында күш-ажылга чаа-чаа чедикшилерин чедип амыр деп шийтирилин илередип, бистин дугушту амыр-биле көдөө ажыл-агый ажылдарын эң эки деңгеле чорудар деп сорууганы талып турарлар.

(СЭТА).

Сталинчы бешки беш чылда совет культураның күчүлүг көдүрлүшкүнү

Совет улус эш Сталинның «ССР-де социализмин экономистик проблемалары» деп гениальдыг амыччалга болгаш партиянын XIX съездинин төөгүзүг шийтирилгенде амыччалган коммунизм тургузуушкунунун кайчар-даа ажак уагу програм-манын амдыралга боттадырар дээш уагу сорук киришкени-биле демиселди турар. Эш Сталинның бо чаз ажылы болза, маркс-ленин теориянын дөгүдөзүнине чаа дөдө чаа, бүгү делегейин амыччы чоннарынын тайбың болгаш коммунизм дээш демиселге идея таламы-биле күчүгү чөпөк болур.

Эш Сталинның ажылында бодунун шийтирилгеннин алган эң чугула айтыр-гыларын бирөөн болза, социализмден коммунизме бугурутуелеринин белек-көзүңе баш буртуугары кол негеделерин дугайында өрөдиг уагу ужуру-дузалыг болуп турар. Баштайгы үш кол негеделеринин бирөөн кылдыр эш Сталинның айтыр турары болза: «...Нийтиледин немигүннери нийтиледин хөгжүдүлгөсүн илгикчиле амыччалдылары болуп алыр-ына чедир эртемни алыр аргалыг болуп дээш, олар күш-ажылдыг амыччы турар хуваалаанын куну-биле чыгыш кан-дыг бир профессияга бүгү назмында чыгыш берген турбайн, харын профессияны хостуу-биле шийлип алыр аргалыг болуп дээш, нийтиледин бүгү немигүн-неринге оларның күш болгаш уаган ардаларының бүгү талагы хөгжүдүлгөсүн хандырыптар хире, нийтиледин шак ыдыг культуралыг өзүшкүнүн чедип алыр болур».

Совет улустун социализмге уткы-шывары болгаш национал хевирин культурамын улам күчүгү чедикшишкени дээш демиселдин канчар-даа ажак уагу программаны баштыкчыныг бо өстөрүнде синижкөөн. Бо баш буртуугары негеделерин күүседир чорук экономика таламы-биле шийтичи өскерилелерин болгаш бүгү ажыкчы чоннарынын мадырларын

күш-ажылын ятеп турар нарын болгаш хөй таламы херек болур деп эш Сталин өрөдиг турар. Эш Сталинның оон мынагы айтылган: «Нийтиледин немигүннеринин ыдыг күштүг культура өзүшкүнүн күш-ажылдыг байданыга шынчымы өскерилешкенин чокка чедип алыр деп болдар болза, шын зөөс болур мын. Совет нийтиледин шак мындыг күштүг культура өзүшкүнүн чедип алыр төдөө, амыч хүнүн 6 шак, а оон соонда 5 шак чедир кызырары, бүгү-нигитинин политик-нигити ылазыла өрөдигинин боттадырары, чуртууга оран-башкы байдалын үндө-зини-биле экинчилери, амычтын, албан-хаачкытарын боттуг ажыл төлөвирин бети дээр-ле мии каттап көдүдери чугула».

Бешки беш чыл планынын таламы-биле партиянын XIX съездинин директивалары совет кижинин дугайында сталинчы уагу сазын салгышкынын илередип турар. Эш Сталинның ажыкчымы социализмин кол экономистик хоойлуу болза, дөдө техникага үндөзүлгө, социализмге бугурутуелерин дугайында чөк өстүрүп болгаш бол-базыралды турган, бүгү нийтиледин үрүгүч өлүп турар материалдыг база культуралыг херекелдерин максималдыг-биле хандырыш ятеп турар. Мынчалгаан «Социализмге бугурутуелерин соруугалы болза, нечээде зөөс, а кижиге, оон херек-лелдеринде, тодаргайларга, оон материалдыг болгаш культуралыг херекелдеринде, тодаргайларга, оон материалдыг болгаш культуралыг херекелдерин хандырып бээрине болур» — деп эш Сталин айтып белген. Бешки беш чылдын планы болза, бүгү улус амыч-агылынын күштүг хөгжүдүлгөсүн үндөзүлгө, нийтиледин культураны дүргөн хөгжүдүлгө — школа-лар четкини, тускай ортумак болгаш дөдө өрөдиге черлерин, культура-чыры-дыктынын албан черлерин, өрөткөн-шиччел-ништүктарын дүргөн өстүрерин, эртемни, литературанын болгаш

ураан-чуулдун улам мынагы көдүрүлүшкүнү баш буртуугаар чоруй турар. Мынчалгаан бистин Төрөөн чуртуугустун бүгү ажыкчы чоннары 1951—1955 чылдагы ССР-нің хөгжүдүлгөсүн сталинчы бешки беш чыл планын додур болгаш ажыг күү-седир дээш канчар-даа ажак уагу көдү-рүлүшкүнү-биле демиселди турарының ужуру мында.

Бистин социализмге культурамис делегейде эң мурунчыг культура. Оун бистин Төрөөн чуртуугустун ажыкчы чоннары тургузуп турар. Совет өрөг-чагырагың амыччалда бистин улагуузу сталинчы үстө-телетип культураны чаа үстелг чугу-ларын тургузуп, эртемни болгаш ураан-чуулдун бүгү-ле чедикшилерин калба-биле амыччалар амыччалар алганнар. В. И. Ленинның чугаалааны болза: «Шаанда кижинин бүгү-ле угааны, оон бугу генийн техниканың болгаш эртемниң бүгү эртинелерин чүгө чамдытарынга берип, а өскерини эң чугула чүүл болур чырыдышкындан болгаш сайзыраш-кындан казыыр дээш амыччал турган. Ам техниканың бүгү-ле кайгамчыктыг чүдүдери, культураның бүгү чазалп алышыныраа бүгү улустун амыччалга болур бээр, ыччангаш ам кижинин угааны болгаш генийн күчүлөп күштүшкенин сепсээ, мөңгүчүлгөдөн чөпсээ кылдыр ка-жан-даа хуулбас». Уагу Ленинның бо ханы болгаш мерген уагангыр өстөрү боттары-нын догу бадмыкамын бистин чуртуугустан тышкан. Коммунист партия, Совет чаз-зак билгилерин бүгү үер дөстөрүгө чедиптир болур чорукту күш-ажыкчы улуска амыччал берген. Бисте эртемниң, культураның болгаш ураан-чуулдун бүгү-ле чедикшилерин бүгү улустун амыч-чалы болуп, улуска, коммунизм тургу-зуушкунунун херөөнне бараан болуп турар. Социализмге культура болза, нийтилед хөгжүдүлгөсүн хоойлулары — билгилери-биле совет кижилерин чөпсөтөп турар

марксизм-ленинизмниң уагу идеяларын калба массаларга чедиптир турар. Маркс—Энгельс—Ленинның өрөдигин эртемниң уагу корифей эш Сталин чогаалдыкчы бу-биле хөгжүдүп келген. Бистин чурту-угустун канчар-даа ажак уагу тиилелге-лери, социализмге культураның күчү-гү чедикшишкенин эш Сталинның ады-биле холбашкан.

Партиянын XIX съездин улус өрөдиг-ленин таламы-биле чаа канчар-даа ажак уагу соруугаларын илгик чүдүргөн: республикаларын найсаладырылга, рес-публика чыгырарында турар хоорайларга, областтар, крайлар болгаш уагу улустун төрөтинге чедип чык өрөдигинден бүт-ниятинин ортумак (он чыл) өрөдигинишкени беш чылда бүтүн боттады-рынга чогуур таарымчалыг байдалдарын белекээр. Школаларын туудузуунун артын беш чыл-биле дөдөчөргө, 70 хуу кире көүдүдөр.

Школаларын кижиниң күжү-дузы-ын улам беддер болгаш ортумак школарын дөсөүп турар өөреникчилерин профессия-ларын дөстүү-биле шийлип алырынга чөгүрү байдалы хандырар сорууга-биле ортумак школага политехниктиг өрөдиге боттадырымыче кирерин болгаш бүтү-ништи политехниктиг өрөдиге шийли-ринге эгелек чугула хөмчөлгө чоруду-руушкунунун кол-кол принциптерин-биле таанытырар, бугурутуелерин бүтү-н чөпөк-херекелдерин практикага ажыл-дарынын чагыччалары-биле чөпсөтөп болгаш боттарынын чогаалдык ардаларын бүгү таламы-биле сайзыралды, амдыралды ажылдар арганы бээр. Политехниктиг өрөдигениң кол соруугалы болза, нийти-ледик немигүннерин бүгү таламы-биле сайзыранга кылдыр өрөдиг болгаш кижилери, бугурутуелер, амыч эртемниң үндөзүлгөсүн билгилери-биле болгаш оон бүгү сестеманын башдарып билери-

биле чөпсөри болур. Партиянын XIX съездинин төөгүзүг шийтирилери болгаш эш Сталинның «ССР-де социализмин экономистик проблемалары» деп гениальдыг ажылы совет школарын мурунча оон хөгжүдүлгөсүн чаа дөдө чазамы ажыл-ды, чаа харысалагыч соруугаларын салып турар. Бо уагу соруугаларын амды-ралда боттадырар дээш демиселни-шкан, улустун башкылары, улус өрөдиг-ленин амыччалдыкчымы социализмге культураның улам мынагы чөпсөтөлүшкө-көсүлгө дугулап, улустун болгаш уагу Сталинның мурунча боттарынын хүлээ-ленин адырдымы-биле күүседирлер.

Бистин чуртуугустан дөдө болгаш тускай ортумак өрөдигенин хөгжүдүлгөсүн уагу чедикшилерин чедип алган. Сталинчы беш чылдарын дүргүндө ажыкчы мас-саларын шийткен чаа совет интеллиген-цияны тургузуу сорууга чедикшилерин шийтирилгенер. Ам бистин чуртуу дөдө болгаш тускай ортумак эртемниң 5,5 миллион, амы дайын мурунчагымындан 2,2 каттап хөй специалистер амыччал турар. Чугула 1952 чылда дөдө өрөдиге черлери 221 муң амыч специалистерин өрөдигин үндүргөн болгаш оо-ла чылда бот-тарына 375 муң студенттерин хүлээп алган. Уагу амыч-агылынын болгаш культу-ра тургузуушкунун улам мынагы хөгжүдүлгөсүн соруугаларын бугуру дөдө болгаш тускай эртемниң ортумак өрө-диге черлеринге бүгү хевирлерин тускай эртемчилерге белектер үндүрени беш чылдын дүргүндө 30—35 хуу кире көүдүдери беш чылдын планына көр-дүлгөн.

Ортумак өрөдигенин калбарганы-биле болгаш бүгү-ниятинин ортумак өрөдиге шийлигиле-биле холбаштыр 1952 чылда республикалар найсаладырылга, област болгаш крайлар төптеринде 8—10 класстарын өөреникчилериниң саны бир милдон кижиге, амы 44 хуу көүдү-көн, дөдө өрөдиге черлеринге (бот-өрө-диге-биле калды) 1952 чылда 1 мил-дон 442 муң студенттер амы 1951 чыл-га боюрга 85 муң ажыг кижиги, техник-чи болгаш тускай эртемниң орту-мак өрөдиге черлеринге (бот-өрөдиге-биле калды) 1 милдон 475 муң, амы 1951

чылда боттарга 106 муң ажыг кижиги өрө-дигин турган. Совет куруме бүгү тускай эртемниң калдарын чүгө сан таламы-биле өзүшкүнүн зөөс, а марксизм-ле-ниничи теория-биле чөпсөтөлүшкөн, олар-нын идея-теоретиктиг деңгелин база чыг-галымы чокка беддин турар.

Сөөлү чылдарын дүргүндө ооң уагу хөгжүдүлгөсүн делегейде эң мурунчы болгаш чүгө күш-ажыкчы улуска бараан болгаш совет эртем чедип алган. Амыч-агылынын техникага үндөзүлгөсүн уагуру деп эш Сталинның айтышканын Совет күрү-ненин бүгү амыч-чорудулузынын уагу-тур принципин алганнар. Совет Энциклопедия эртем-техниктиг чогаалдык массалыг характерин алган.

Чуртуун амыччалыгы эртемниң өзүн турар ужуру-дузамы барымдалаш, партия оон хөгжүлгө дугайында салгы салгыш-кыны хуш-бүрдө улагытырар турар. Бисте эртем-шиччел амыч черлери дүргөн өлүк, эртем амыччалдыкларынын саны көвүдөп, шийлигиле амыччалыктын шы-вары окшай турар. ССР-де эртем-шич-чел амыч черлеринин саны 1939 чыл-да 1560 турганмын 1952 чылда 2900 чедир өскөн, а эртем амыччалдыкларынын саны оо үстө 2 каттап кире көвүдөп. Ам үстө ССР-нің эртемчилер Академияны Энциклопедия республикаларга 10 эртемчилер академияларын болгаш 16 филиалдарын катыштырар турар. Эртемни хөгжүдү-лгөсүн чарыгаларга 1946—1951 чылдар-да 47 миллион рубль ажык турган. Партияны болгаш чазактың хүш-бүрдөгү дуузалыкчымын даянып алган, совет эр-темчилер эртемниң бүгү адырларында уагу чедикшилерин чедип алган. Неоготтун айтырлар таламы-биле партия ТБ-ның доктриналарын, философия, биология, физиология, дээш эртемниң бол-гаш политиктиг экономикаын айтыр-гыларын таламы-биле эш Сталинның инди-визмизм болгаш уагуулузы-биле чорут-кан дискуссиялар Совет эртемниң хөг-жүдүлгөсүн партияны принципалдыг шү-гүмчүлүгүн болгаш бот-шүгүмчүлүгүн үндөри болган. «Санал оналдарың демис-сли чокка, хостуг шүг

Сталин — пролетар интернационализминин тугу

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинде

Ажылчын агынчы болгаш депшильгелги бүгү кижилер тереңдегенде ийик баштыңыңың болгаш башкызыңың ийик баштыңыңың биле холбаштыр ханы кыжымдагың болгаш мунгаралдык демде кылдыр Канаданың депшильгелги ажылчын партиязы бодунуң туктарын мөгөйтп тур.

Совет улуска сагыш-сеткилин ханы катыштырбышаан, канад улусу болза, тайбыңнык болгаш улустар арзынык найыраалдык херөө дөш, гитлеримге удуу демиселге И. В. Сталинның рөлүн өөрүп четириниңки-биле болгаш чоргаарал-биле бо ар-мөшкө шакта сактып турар.

Марксизм-ленинизмни чогаалдыкчы ёзу-

биле хөгжүдериниң болгаш социализмниң интилядиди төөгүлүг тургузуушкунуунуң талаам-биле ажыл-чорудулгазы бүгү делегейниң ажылчын агынчы сорук киирин турар болгаш оод иделелиниң тугу болуп турар кижилер—узуу Сталинның турсаалыкы канад коммунистер алдарыктың турар.

Коммунизмче чоруп орар совет улустун чедикшиинери эи Сталинга мөңгө тураскаалды кылтып турар. Оод азы болгаш оод херөө чүс-чүс чылдарда чурттаар.

Канаданың депшильгелги Ажылчын партиязының Национал комитетиниң мурнунда

ТИМ БАН.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинде

Эш Иосиф Виссарионович Сталинның мөчөөниңе ханымы-биле сеткил хайын-гып, бүгү делегейниң улустарының баштыңыңың турсаалыкы мурнунга баштарышы мөгөйтп тур бис.

Аны-дурмагышкы эи-сеткил катыштырмышыңың Совет Эвилелиниң

Коммунистг партиязыга буюретишис.

Алжир Коммунистг партияның секретарлары—Ларби Бухали, Башир Хаджи Али, Поль Набальеро, Ахмед Аниаш, Андра Муан.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинде

Иосиф Сталинның өлгөниңе холбаштыр оваа хуралга чыкпаш, Итали социализмниң партиянык удурулганы Итали социализмниң сагыш-сеткил хайынчыныкыңың кыжымдагыңың илергейлешкенин Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязыга, Совет Эвилелиниң Чогаалыкы болгаш улустарына

чорудуп тур. Совет күрүневиң тургузуучуу, бүгү делегейниң ажылчы чоңарыңың өнүү, тайбыңнык камгалакчы болгаш чөлөңгичиниң мурнунга партияның тутун Итали социализмниң партия мөгөйтп тур.

Партияның секретары ПЬЕТРО НЕННИ. Рим хоорай.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинде

МОСКВА

Тайбың, демократия, национал хостылымың болгаш социализм дээш демиселдиң тенгилер өөрдүн моон солгаар-даа углап башкавар кижилер удуу баштыңыңың, башкы болгаш өнүү — И. В. Сталинның мөчөөниңе холбаштыр Венесуэланың Ком-

мунистг партиязының, ажылчын агынчы болгаш улустунуң ханы кыжымдагыңың Венесуэланың Коммунистг партиязының Төп комитетиниң мурнунда илередиң тур бис.

Густаво Мачадо, Эдуардо Мачадо, Фернандо Кей Санчес, Педро Беррес, Гильермо Бессембел.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинде

Делегейниң улустарының баштыңыңың эи Сталинның ийик баштыңыңың ханымы-биле кыжымдап тур бис. Баштарышы мөгөйтп, тайбың болгаш национал хама-

рышыа чорук дээш демиселди ийи даңгыр күлөлдериңиң таңыраалдык тур бис.

Ивадорнуң Коммунистг партиязы.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинде

Эш Сталинның чаа генералдык ажылдары совет эртемниң мурнунга, оод улам чедикшииниң хөгжүүрүнө чаа удуу сорулгалары салган. Бүгү-делегей эртемниң бирги черин эзөөн тургун дээш мурнакчы совет эртемни бүгү хемчеглер-биле улам хөгжүдөр сорулгалы партияның XIX съездин салган. Бо сорулга-биле эртем кадрларын белеткөөр эртем беш чыл-биле деңгээрге, беш чылдык дургуунда 2 катап хире калбарты, эртем-шичиле институттарының болгаш дээш өөрдилге черлериниң эртем ажылдарын экидирет, билгилерин бүгү адьмарыңа теоретикти айтыргалары эртемденер болбаарыңың ажылдары, оларга бүгү хемчеглер-биле дуулар болгаш эртемниң бүдүрүлге-биле харымдазын быкылгалары бешки беш чылдык планыңа баш бурун-гаар көрдүгөн.

Бистиниң Бистиниң чуртувуста 70 чыгым дымдарда 7800 солунар болгаш 1400 сеткүлдер үнүп турар. Мынчангаш олар Совет Эвилелиниң бүгү националдарыңа чедиктир. 200 ажык ном үндүрер чөлөңгө политика, чечен-чогаал, эртем болгаш өөрдилге литературазын чурттуң бүгү улустарыңың дымнага парлап үндүрүп турар. Хей айык улустар чүгө совет эрге-чакырганың үсине төрөн дымнага литературалык болур арганы алганнар. Дөртен ажык азы-бүрү улустар, оод итинде тыва улус, Октябрь революциянык мурнуңа боттарыңың бижик бижик чок чораны билдирер болгай. Чүгө Октябрь революциянык соонда номнар дымдыр, башкыр, тыва болгаш еске-даа дымдарың кырыңа үнүп турар апарган. Марксизм-ленинизмниң классиктериниң чогаалдары миллион-миллион ажылчы чоңарыңың холдан салбас номнары апарган. Чечен-чогаал болгаш эртем литературазы, өөрдилге номнары, сеткүлдер-ни болгаш солунары парлап үндүрүшүң күшүң өздүңиң хандыр төлөө, политикти үлестүрүп калбарты база парлаганың болгаш номнар үндүрүшүң шынарды экидирет партияның XIX съездиниң шийтпирлери негеп турар.

Бистиниң литературалык болгаш уран-чүгү болза, совет культураның эң чугула болгаш чарылбас кезин болур. Советтиң чечен-чогаал литературалык бодик идеялыг, социализмниң ханы утка-шынар-биле сийдиктиң болгаш ёзулуг улусчу, делегейде эң мурнакчы литература болур. Оа коммунизм дээш, бүгү делегейге тайбың дээш идеялыг демиселдиң турар. Бистиниң улустун ийик номнары апарган, Кожени-ковтун «Дирин суг», Бабевскийниң «Чер кырында чырык», Волошиниң «Кузнецкийниң чери», Гончарың «Тук тулукчулары», Лацетиниң «Шураган», Токаның «Араттың сөзү» болгаш еске-даа ол ийикшан чогаалдары сөөлү чылдарың дургуунда азыш авести чогаалды тургускан.

Ийикшан-даа чедикшиинериң артыңа бистиниң литературалык болгаш уран-

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы болгаш Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовка

МОСКВА.

Тенгилер ийик башкы, бистини камгалакчы болгаш эргим эживис Иосиф Виссарионович Сталинның мөчөөниң дугайында меде бистиниң чүрөктеристи төвчү чокка дудараткан болгаш аарык-кыдырган.

Узуу эи Сталинның мөчөөни болза, чүгө совет күрүнеге болгаш ССРЭ-ниң улустарыңа таварышкан эвес, харны депшильгелги бүгү кижилер төрөлеткенге, ол ийикшан эи Сталин башкымы, хостакчымы, узуу болгаш алдарык камгалакчымы чоран албаны улуска база таварышкан каячар-даа аажок удуу чидирит болур.

Бо мунгараның хунерде албаны улус удуу болгаш утундурбас эи Сталинның мурнунга эи ханы хундүткел-биле мөгөйтп, Албаниянык Улус Республиказының Күш-ажыл партиязы болгаш чазан догандыр боттарының хуралыңи

улам сырай катыштырбышаан, ову Совет Эвилелиниң улустары-биле харымдаштырып турар найыраалдык болгаш кады ажылдакчыгаңың бодирлерин улам күш-түг бижиктырар. Эш Сталинның бодунуң бүгү назымдыа оод херөө дээш ажыл-дап болгаш демиселди келген тайбыңнык ийити херөө албаны улус серемчилдик камгалаар.

Совет Эвилелиниң акы-дуңка улустунга, депшильгелги бүгү кижилер төрөлеткенге болгаш бистини улуска удуу чидиритин таварышканы бо аар үеде бис кезөөдөгүн ийикшан силер-биле кады бис, база бистин ханы кыжымдагышы болгаш чүрөкчи хандыңың кады ажылдакчымыңыңың илередиң тур бис.

Албаниянык Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң даргазы болгаш Даштыкы Херектер министри Энвер Ходжа.

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы И. В. Сталинның мөчөөниң таварыштыр даштыкы күрүнелериниң парламентилериниң кыжымдалдары

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы И. В. Сталинның мөчөөниң таварыштыр ССРЭ-ниң Дэди Советиниң Президиумунуң адриянеге Чехословак Республиканык Национал Хуралыңдан, Герман Демократтыг Республиканык Улус палатыңдан, Моол Арат Республиканык Улустун Улус Хуралыңдан, Вьетнам Демократтыг Республиканык Национал Ху-

ралыңдан, Индиянык Улус палатыңдан, Финляндиянык сейимден, Норвегиянык парламентиниң Президиумунда, Итали республиканык депутаттар палатыңдан, Итали республиканык сенатыңдан, Люксембургтун парламентиниң кыжымдалдар келген.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы И. В. Сталинның мөчөөниң таварыштыр даштыкы чурттарын даштыкы херектер министрлериниң кыжымдалы

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы И. В. Сталинның мөчөөниң таварыштыр ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министрлөрүңа даштыкыдан моон алаңда чурттарын даштыкы херектер министрлери боттарыңың кыжымдалдарын дугуй болгаш ССРЭ-ниң элчин черлери даштыктыр чурттанар: Кыдат Улус Республика, Польша Улус Республика, Чехословак Республика, Болгариянык Улус Республикасы, Венгр Улус Респуб-

лика, Румын Улус Республика, Албаниянык Улус Республикасы, Моол Арат Республикасы, Вьетнамнык Демократтыг Республикасы, Великобритания, Финляндия, Бирма, Мексика, Аргентина, Индонезия, Иран, Афганистан, Италия, Ливан, Йемен, Болгария, Люксембург, Уругвай, Исландия, Турция, Дания, Норвегия, Австрия, Эфиопия, Тайланд, Ливия болгаш Либерия.

(СЭТА).

И. В. Сталинның турсаалыңа алдар болдурган Хельсинкиде делгелге

ХЕЛЬСИНКИ. И. В. Сталинның турсаалыңа алдар болдурган делегейе Финляндиянык Коммунистг партиязының Хельсинкиде партия кабинетинде ажыттыган. Оа делегейде совет улустун болгаш бүгү депшильгелги кижилер төрөлеткенниң удуу

баштыңыңың болгаш башкы эи И. В. Сталинның амьдралыңың болгаш ажыл-чорудулгазыңың дугайын көргүзүп турар хей сангык фото чуртуктарың делгеп салган.

(СЭТА).

И. В. Сталинның чогаалдарыңа даштыкыда сонургал

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

НЕКИН. Бүгү делегейниң ажылчы чоңарының удуу баштыңыңың болгаш башкымы, кыдат улустун эң өнүү И. В. Сталинның мөчөөниң дугайында бүгү улустун кыжымдадык хунеринде оод чогаалдарыңа чоңуң сонургалы улам улгаткан.

«Бейшижабао» солунуң март 9-та мөчөөниң ёзуугар алдыр, эи Сталинның тенгилер ажылчы чоңуң өзүп турар сонургалың хандырамыңың сорулгазы-биле немесе кылдыр элөөн каш ном сандыгыңың Пекинде ажыткан. Оон ангыда, найыраалдык бүгү ном, магазинери кыжымдадык хунеринде витриналар организастаннар. Оа витриналар калбак массаны эи И. В. Сталинның удуу чогаалдары-биле таңыштырган. И. В. Сталинның портреттерин кара хоо-биле холлоп аскан болгаш «Бүгү делегейниң ажылчы чоңарының баштыңыңың—Сталинга мөңгө алдар!» деп догууларын кырында аскылашкан турган. Эш Сталинның амьдралыңа болгаш ажыл-чорудулгазыңа алдар болдурган чуртуктарың база плакаттарың витриналарга делгеп.

Эш Сталинның ажылдары өөрдирин партия школаларыңың ортума болгаш дээш өөрдилге черлериниң курстарыңың өөрдилге программаларыңа кыргың.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. Румыниянык телеграф агентствениң даңгыңың турары болза: И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономик проблемалары» деп тенгилер ажылчы болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының XIX съездиниң документиңиң өөрдириниң дугайында Румыниянык Ажылчы партиязының Төп Комитетиниң планың ёзуугар семинар болуп эртен. Оа семинары Румыниянык Ажылчы партиязының ТБ-зының атында болгаш пролгаңда кияданы организастан. Оа семинарга марксизм-ленинизмниң кезөөкү университетиниң, партиянык кезөөкү курстарыңың болгаш област партия кабинеттериниң удуручулары кыргышкан. «И. В. Сталин социализм үезинде экономикти хоойлуларнык объективтиң характериниң дугайында», «И. В. Сталин будурга харымдаарының бүдүрүлгө күштериниң характерине маалымла дүшөөн турарыңың дугайында», «И. В. Сталин социализм үезинде бараан будургазыңың болгаш үне хоойлузуң дугайында», «И. В. Сталин агы үениң капитализмниң болгаш социализмниң кол экономик хоойлуларыңың дугайында», «И. В. Сталин ССРЭ-де социализмден коммунизмге шийткериңиң баштайгы кол чугула негеделериниң дугайында», «И. В. Сталин делегейниң чыгыш аай рынотунуң бүстүп дүшкениңиң болгаш делегейге капитализмниң системанык ийик кризисиниң хандылашымыңың дугайында» деп делегейлерин семинарларын кыргышкылары дымналар.

Марксизм-ленинизмниң кезөөкү университеттеринге, партиянык кезөөкү курстарыңа болгаш партия кабинеттеринге И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономик проблемалары» деп ажылчы болгаш СЭКП-ниң XIX съездиниң материалдары өөрдириниң талаам-биле тодаргай айтышкыныңың семинарларын кыргышкылары алганнар.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Болгариянык Коммунистг партиязыңың ном үндүрер чер сөөлү чылдары И. В. Сталинның чогаалдарыңың ош уш томнарың 430 муң экземпляр нийти тираж-биле парлап үндүрүп.

И. В. Сталинның «Марксизм болгаш даштыкы алыртылары» деп чогаалың 60 муң экземпляр кылдыр парлап үндүрүп. «Ленинизмниң айтыргалары» нийти тиражы 140 муң, а «ВКП(б) төгүзүңүң доңчу куруу» 335 муң экземпляр чедип турар. И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономик проблемалары» деп ажылчы 200 муң экземпляр кылдыр чокка чаа парлатыңың үнөң. Чурттуң ном үндүрер черлериң парлап үндүрүп И. В. Сталинның чогаалдарыңың нийти тиражы 2.854.600 экземпляр чедип турар.

И. В. Сталинның доңчу намдары 245 муң экземпляр кылдыр тараан. (СЭТА).

АЛБАНИЯ

ТИРАНА. Эртемниң удуу ажылдакчы И. В. Сталинның ажылдары Албанияда удуу чедикшиинерлиг ажылдагыңың турар. Оа чогаалдар социализм тургузууңуңуңуң херөөнө Албаниянык Күш-ажыл партиязының, Албани Улус Республиканың бүгү ажылчы чоңарының күчтү чепсөө болу берген. И. В. Сталинның ажылдары Албанияга национал-хостакчалык демиселдиң үезинде-ле парлап элөөн. Олар албани ажылчы чоңары эрес-диди болгаш маалдык чорукка сорук кыргың. И. В. Сталинның «ВКП(б) төгүзүңүң доңчу куруу» деп чогаалың албани партизандар дайының тилкөөрүн өөрдирин алганнар. Бо чогаал Албанияга ийи катап үнөң болгаш нийти тиражы 55 муң чедип турар. Агы үеде ол чогаалды уш дугаар парлап үндүрери-биле белеткен турар.

Албаниянык Күш-ажыл партиязының Төп Комитетиниң доктралың ёзуугар И. В. Сталинның чогаалдарыңың парлап элөөн. И. В. Сталинның чогаалдарыңың бирги, алдыңы, чедип болгаш сөөкү томнарың албани дымда парлап үндүрүп болгаш тоску тому парлап элөөн кыргың. Эш Сталинның «ССРЭ-де социализмниң экономик проблемалары» деп төөгүлүг ажылчы болгаш оод Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының XIX съездинге чугулазың 20—20 муң экземпляр тиражы кылдыр парлап үндүрүп. Улус эрге-чакырганың чылдарыңың дургуунда парлаан эи Сталинның чогаалдарыңың нийти тиражы 462 муң экземпляр чедип турар.

(СЭТА).

Совет парлагла болза, коммунизм дээш демиселге күчүлүг чепсөө болуру бүгүлге

билдир. Бистиниң чуртувуста 70 чыгым дымдарда 7800 солунар болгаш 1400 сеткүлдер үнүп турар. Мынчангаш олар Совет Эвилелиниң бүгү националдарыңа чедиктир. 200 ажык ном үндүрер чөлөңгө политика, чечен-чогаал, эртем болгаш өөрдилге литературазын чурттуң бүгү улустарыңың дымнага парлап үндүрүп турар. Хей айык улустар чүгө совет эрге-чакырганың үсине төрөн дымнага литературалык болур арганы алганнар. Дөртен ажык азы-бүрү улустар, оод итинде тыва улус, Октябрь революциянык мурнуңа боттарыңың бижик бижик чок чораны билдирер болгай. Чүгө Октябрь революциянык соонда номнар дымдыр, башкыр, тыва болгаш еске-даа дымдарың кырыңа үнүп турар апарган. Марксизм-ленинизмниң классиктериниң чогаалдары миллион-миллион ажылчы чоңарыңың холдан салбас номнары апарган. Чечен-чогаал болгаш эртем литературазы, өөрдилге номнары, сеткүлдер-ни болгаш солунары парлап үндүрүшүң күшүң өздүңиң хандыр төлөө, политикти үлестүрүп калбарты база парлаганың болгаш номнар үндүрүшүң шынарды экидирет партияның XIX съездиниң шийтпирлери негеп турар.

чүдүвүстүн хөгжүдөзүндө удуу четпестериң узуулап, сталинчы улус үеде, совет улуска төлөп, буттук совет амьдралды, бөдүүн совет кижиниң бедик мөзү-шына-чын илередиң турар, совет кижилерге өтүнү өөрдириниң чижээ болгаш үзегери болур, кижиниң көсүк уран хевирин айтып турар ийик бодик идеялыг чогаалдарың тургузыңың литература болгаш уран-чүгү ажылдакчыларын партияның XIX съездин негөөн.

Уран-чүгүлүк эң делгернег болгаш массалык хевир болза кино болур. Сталинчы шаңалдык тымысан «Аныак гвардия», «Аларнык сугу», «Зыбга ужуражымшың», «Алдын сыйдыгы лавалери», «Добастың шахтерлары» болгаш еске-даа кино-чуртуктар ажылчы чоңарың ортуңа ханы ийикшан дымнага чаалап ап шыдаан. Орус болгаш совет культураның шыгарангай ажылдакчыларыңың дугайында: «Мичурин», «Авадемик Иван Павлов», «Пирогов», «Ганна», «Муорскый» деп кино-чуртуктар совет көрүчүлериң ортуңа удуу чедикшииниң чоруп турар. Кинону болгаш телевидениң улам ийик хөгжүдөрү, кино үндүрер черлериң саны беш чылдык дургуунда 25 хуу хире көвүлдиң турган, кино театрларыңың четкини калбартып, а ол ийикшан кинофильмдер кыдың үндүрүн беш чылдык планыңа баш бурун-гаар көргөн. Совет улустун культураның бедиринге радио дамчыдылган база удуу ролду ойноп турар. Бо талаам-биле сөөлү чылдарда база удуу чедикшиинер чедип алдыган.

Совет культурада удуу чери культураның чырымдыкың албан черлериниң калбак четкини элөп турар. Хей-хей саның культура ордулары, клубтар, номчула бажыңнары, музейлер совет улусту коммунистг ёзуга кижилер, оод сонургалдары хандырар сорулгалың социализмни культураның ёзулуг одагалы болур. 1952 чылда чуртта 830 муң библиотекар сабатынып турган. Библиотекарларың бол-

ган дымда номнарың саныңың талаам-биле бистиниң чуртувус делегейде бирги чери элөөн турар. Билгилериң болгаш ажылчыларнык база колхозчуларнык мурнакчы дуржулаан илестериди талаам-биле удуу ажылды культураның чырымдыкың албан черлериң ажылчы чоңарыңың культуранык дымнагыңың-биле дүштүрүп турар. Массалык библиотекарлыңың четкини 1955 чылда 1950 чылга деңгээрге 30 хуудан эвөөш эвес, клубтарыңың—15 хуудан эвөөш эвес калбартыңың болгаш чуртукчы чоңу хандырар талаам-биле оларнык ажылчы экидирери беш чылдык планыңа баш бурун-гаар көргөн.

Совет улустун национал хевирин, социализмни утка-шынарың культураның удуу энтузиазм-биле хөгжүдүп турарлар. Областа партия школыңа, дым, литератураны болгаш төөгүнү эртем-шичиле институту, башкылар билин бедир институту, педучилище, көдө ажыл-агый техникуму, сандык-кооператив школыңа, фельдшер-акушерка школыңа, колхозтарга удуу тур болгаш механизаторку кадрлар белеткөөрүнүк школыңа ажылдап турар. 1952 чылда Тывада бир-ле дугаар дээш школа—башкы институту ажыттыган.

Тывада культура революциянык база бир кайгачыктың чедикшиин болза, хей саның национал кадрларны белеткен алганы болур. Тыва улус ам боттары эртемденерин болгаш чогаалчыларың, экидирлер болгаш чуртукчуларың, агрономнарың болгаш артистерин. Совет эрге-чакырганың чылдарыңа Тывада школа-

ларың болгаш өөрдириниң саны шыкыңың-биле эскен, тыва дым литературуңуң хөгжөөн. Областа школа назымды урууларыңың аламыла чедип чыл өөрдилгелериниң стилиңиң хоойлуу боттанган. Тыва болза, бижик билбес чорукту бүртү утуулан, чоңу шүптү бижиктиң область кылдыр хууларыңың бүдүүрүлде турар. Лени биле Сталинның чогаалдарың тыва дымга хей тиражтың кылдыр парлап үндүрүлгөн. Бултура-чырымдыкың албан черлериниң болгаш кезер кинонуң четкини чыл келген тудум-на өзүп турар.

Совет культураның хөгжүдөзү канчаар-да удуу чедикшиинер-биле делегейниң ийиңиң турууда, империализмни чурттарга буржуа культураны ийиң дүштүрүңүңүң байдалыңа турар. Чижээ, АКШ-та бижик билбес 20 миллион ажык кижилер бар. Англида бижиктиң номчуп билбес 3 миллион ажык кижилер бар. Францияда сөөлүг оң чылдык дургуунда ортума школага херектиң кыныс-лаа оран-башкы немей туттунмаан. Капитализмни чурттарга буржуа культураны милитаризаатары улам күштөлдүп турар. Эртем болгаш техника, чыгыш талаам, колдуңда дайының, үрөгдөчү чоруктуң талаамыңа хөгжүп турар.

АКШ-тың реакциялык парлаганы, литературалык болгаш уран-чүгүлү дайымы кыргыңдары-биле «чуртталганың америк үзегери артык күчүлүг» дээр мактаашкынар-биле, «АКШ—делегейни тергилде ужуруту» дээр хоозун бадиткаалдар биле догдан. Америк агрессорларны «культурамыңың» дугайында маргыш чок шыныңың чорук ийик-дыр. Мынчангаш делегейниң тайбыга ийикшан удуулары буржуа культураны көөр хөөн чок чоруп илередиң, делегейде эң мурнакчы культура болур социализмни культура ханы чүткүлдүң көргүдүп турарлар. Совет культура болза, бүгү расаларнык болгаш националдан ден эргелелиңиң принципте үндөзүлгелерин болгаш дайыңнары көөр хөөн чок чорукка ажылчы чоңары кижилерин турар.

Н. СЕРДОВОВ.

Дымды, литератураның болгаш төөгүнү эртем-шичиле институтунуң директору, педогогика эртемдериниң калдыкы

Областын МТС-теринде трактор септелгенин чыл планын күүседип турарынын мелээзи (1953 чылдың март 10-да).

МТС-тер	Септөөн хуузу
1. Чалаана	100,0
2. Сут-Хөл	93,3
3. Чал-Хөл	86,6
4. Кызыл	77,7
5. Би-Хем	72,7
6. Сарыг-Сеп	67,7
7. Тес-Хем	66,6
8. Кызыл-Мажалык	66,6
9. Бай-Хаак	65,7
10. Балгазын	61,1
11. Шагайн-Арыг	54,8
12. Бай-Тайга	46,1

Суму Советиниң бирги сессиязы

Барын-Хемчик районун Аскы-Барлык суму Советиниң чылдың март эгинде болган бирги сессиясына шүгүмчүлөөк чыгып калып турган. Ылангыя колхозтун организа тургузуну бажыдар, ажил-агый, културалык хөгжүдөр хемчегдер талазы-биле суму Советиниң удурутгалы амгы негеделериниң дөңсөөлөгө ыракта четпей турарын сагал бергендер фактыларга илеретип турган.

Организастиг айттыгы дугайын чуттаашкан, суму Советиниң даргазына эш Боопту, суму Советиниң даргазынын ораалакчысына эш Чыргалды сонган. Ол ышкаш улус өөредилгенин, мал болгаш чер ажылынын, кадык камгалаалык таланы-биле доктаамал комиссияларын 5—5 кижи составтыг кылдып тургускан. **К. БОРАҢНАЙ.**

Профөвилел ажилдакчыларының семинары

Чоокта чаа Барын-Хемчик районун төвү Кызыл-Мажалык суурга куруе албан черлериниң, МТС, совхоз база улетпур бүдүрүлгелериниң ажилдакчыларының профөвилел комитеттериниң даргаларының болгаш бөлүктөр организацаларының семинары болуп өрткен. Аза 26 кижи киришкен.

Семинар үш хүн үргүлчүлөөк. Семинар болза, профөвилелдериниң районда кулуку организацаларының ажилын экижидеринге үлүг ужурудузуг болган. Профөвилелдериниң ажилынын дугайында солун лекцияларын семинарнык киржикчилери дыңнаан.

Иччалза-даа, ол семинарга колдуунда район төвүнде совет албан черлериниң ажилдакчыларының профөвилел организацаларынын удуруткучулары келген, а көзө организацалардан улус келдирбөөни четпес ажил болуп.

А. ОЧУР.

Колхозчу күш-хүнүнүң күжү

Колхозтарын организа, ажил-агый талазы-биле бажыдарына, оларның ажилынын чединишкенин болурунга, ниятинин байлаан көздөдиринге күш-ажылынын организацалары болгаш оң телевириниң системасын шын чоруларын каячаар-лаа ажак ужуру-дузалыг. Ажил-агыйнын социалисттик хевир болуп колхозтарга «кижи бүрүзү шыдар киреэни-биле ажилдаар, кижи бүрүзү хергелден киреэни-биле алыр» — деп социализминин коз принципни боттандырып турар. Ол принципке колхозчу тургузуг-биле кады өсүп, быжыгып келген колхозчу күш-ажылынын болгаш хергелден киреэни-биле алыр» — деп социализминин коз принципни боттандырып турар. Ол принципке колхозчу тургузуг-биле кады өсүп, быжыгып келген колхозчу күш-ажылынын болгаш хергелден киреэни-биле алыр» — деп социализминин коз принципни боттандырып турар.

Күш-хүнүң деп чүд? Күш-хүнүнүң талазы-биле эр-яа, херөөжен-яа кижилер бир дөмей. Ким хей күш-хүнү ажиллаан болуп, ол кижи хейну ажиллап алган о. Колхозтарга күш-хүнүн чуртуканы оларның ниятелиштирген ажил-агыйнын хөгжүдөөнго, күш-ажылынын организацаларынын болгаш сагылга-чурумун бажыдарына кончуг, улуг ролду ойнаан.

Партия, колхоз тургузуушкунун удурут, колхозтарын шын ору-биле углап баштавышкан, күш-хүнүнүң ролун бүгү хемчег-биле бедилерин, колхозчуларның күш-ажылынын телевиринде дештириргенин узууларын чедип ап турар.

Оң инай көзө ажил-агый култураларынын дүжүтүүн бедилери дээш, малдың баш санын өстүрери болгаш оң продуктулуун көзүлдери дээш колхозчуларын күш-ажылынга немелде телевириниң системасын 1941 чылда база чуртукан. Күш-ажылынын немелде телевириниң системасы болза, ниятинин ажил-агыйында колхозчуларын сонуургалы улам бедилеэ. «Колхозтарга күш-ажылынын организацаларын экижидер, бүдүрүчүлүүн бедилер болгаш телевирин чурумчулар талазы-биле хемчеглер дугайында» Совет чазактын 1948 чылдың апрель 19-тагы доктаалы күш-хүнүнүн ролун бедилеринге бурунгу улуг бажым болган. Ол доктаалда айткан

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Колхоз бүдүрүлгезин боттуг удуртур

Барын-Хемчик районда «Совет Тываның беш чыл ою» колхозтун баштаар черин ажилында, илангыя колхозчу бүдүрүлгенин башкарылыгына боттуг удурутгалга негетинип турар. Колхозчу бүдүрүлгени боттуг удурутгалга-биле хандырбаанын мал, чер ажылында, колхозчу тудула болгаш ажил-агыйнын өске-даа алырларында четпестер хей болуп турар. Чижээлээрге, ол колхоз өрткен чылын 20 га чингетарааны сугтарылга-биле хандырбаанын шуут кадала, 4 га суула, 3 га арбай харга бастыргаш алган алдынмаан. Сезен дөрт тонна кызылгашты сымлаче өсөрттүп албаанын шөлдө хевээр чыгышкан, күш болгаш мал ону чип турар 12 тонна картофель донуп үрелген-биле склалтан үндү өштинген. Ол ышкаш помидор, огурец чижектиг огорок культураларын база өвөөш өвөөс үрелген. Урелинге шыгжаан беш тонна картофель совхоз долганьдан өлүп турар.

Мал ажылында четпестер база хей. Малды кишике үдө чыгып кажаа-биле хандырбаан. Оон ужурундан боос маллар ара салып турар. Оларда турар, малларын даваннары тастап, күжү арып турда, бо талазы-биле база хемчег алдынмай турар.

Чуртталга бажынарнын, мал кажааларынын болгаш култура-чырымышкын черлеринин тудулар планнын күүсөлдө шуут үзүлгөн. 1952 чылда колхоз 23 чуртталга бажынары туруп алгы планында чүгө бешти, беш мал кажаазында

чүгө чагысты тудуп алгандан өске чүгө-даа чок.

Колхозта күш-ажылынын сагылга-чурму база дык болгаш. Мөөң тодаргай херечин болза, өрткен өчтөттүг чылда 167 колхозчулар күш-хүнүнүң минимумун күсөтпөөн чугаазаларга-ла четчир.

Колхоз чаксы тарылгага база-ла четпес белеткенип турар. Чаксы тарылгага хергездөр үреиннерин чартык кезин безин арыгатынмаан.

Ол колхозта хей санын четпестер кайын үнүп турары? Колхоз баштаар чери-биле инда партия организацалык колхозчу масса-биле харылашпай турарында. Оон тодаргай чижээ болза, 1952 чылда колхозчуларын нияти хуралы чүгө чагыс уда болган. Чугула айттыргаларын баштаар черин хуралына чугаалашкан кызыгарлап каап турганы-биле колхозчулар артылын амыдыралында чугула соруталардан хождуп каап турар.

Колхозтун ажилында ол хире хей санын четпестер бар болуп турда-ла, баштаар черин даргазы эш Палпын биле колхозта партия эге организацалык секретары эш Быжыны олар колхозтун ажилын экижидеринге уланган боттуг хемчеглерин албайн, аразында маргыштып, турарлар.

«Совет Тываның беш чыл ою» колхозтун ажилын экижидеринге уланган хемчеглерин алыр үеи келген.

Х. СЕРЭЭ.

«Колхозчу» спорт-ниитилелиниң ажилын чорудар

Күш-культура болгаш спорт чонун коммунисттик өлжөндүлгезинин база бир хевир болуп.

Улуг-Хем районун колхозтарында «Колхозчу» деп эки-тураның 12 кезек черде кудуку коллективтерин организацалар тургускан. Эки-тура спорт ниитилели тургустунганында бөөр чыл ажын, олче амык өскөн эр, херөөжен колхозчуларын кирип алыр талазы-биле тайылбыр ажилдар чорутпайн турар.

Эйгид-Хем сумузуна «Колхозчу» деп эки-тура ниитилелиниң чөвүделинин даргазына соңгустурган К. Очур, күш-культураны сонуургааш билдириники кириген

«ШЫННЫҢ» МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

«Үргүлчүлөдүг четпестер»

Бо чылдың январь 24-те үнгөн № 5 «Шын» солунда парлатынган «Үргүлчүлөдүг четпестер» деп чүгө Сут-Хөл райпоозунун ажилында четпестери шүгүмчүлөөк.

Ол чүгүдү областың хергелчекчилер ниитилелини баштаар черин хынаш райпо даргазы эш Чикитовтун илеткелден

40 ажыг кижилерниң ортузунга кандыг-даа ажил чорутпаан.

Ниятелинин район чөвүделени сөөлү үдө ажилдаастаанын Димитров аттыг. Калинин аттыг, «Искра» колхозтарда тургустунган «Колхозчу» деп бөлүктери чагыс-даа кижи кирип албаан. Ол ышкаш Ленин аттыг, Сталин аттыг, Киров аттыг болгаш өске-даа колхозтарда безин күш-культура, спорт шөлери тургустунаан.

Районда «Колхозчу» деп эки-тура спорт ниитилелиниң ажилын иргилеп чорулар талазы-биле сонгарлап болбас хемчеглерин алыр район чөвүделенин шынгы негетинип турар.

К. КАРА-ООЛ.

Мергезилдиг чолаачы

Чөөн-Хемчик районун Хорун-Даг суму-да Жданов аттыг колхозтун автомашина чолаачыны эш М. Чикит-оол 1948 чылда колхоз тургустунган күнүннн эгелээш чолаачылап келген. Бо аразында эш Чикит-оол машинасын кончуг камны эдилеп, колхозтун ажилын сайырадырынга бедик бүдүрүчүлүг ажылгап келген. Техникага болуун мергезилин бедилди, машинанын чамык үрелишкенин ол доран элип кылып ап турары-биле оң машиназынын ажилдары соксап көрбөөн.

Бо өрткен чылдарын ишинде 4 кижи-ни практика кырынга кады ажилдап турган чолаачыга өрөгүн каан. Олар колхозтун машиназын чолаачылап ажилдап турарлар.

Эш Чикит-оол 1953 чылдын тулут мажыкн өсөртүлгезинге кызымаккай ажилдап, ажил нормасын 130—150 хуу чедир күсөдип турар.

М. СЫНАА.

Үзегерлиг почталыон

Бай-Тайга районун Бай-Тад сумузуна Сталин аттыг көзө ажил-агый артелиниң почталыон эш Чаңоо колхозчуларын идегелди ак-сеткилик күсөдип турар.

Солуннарын, журналдарын номчуп өөрөңдөр дээш колхозчулар почтаны улуг күсөдө-биле манай турарын эш Чаңоо эки билди. Иччанган, почтаны район почталыонда озадашкын чокка ап, тулутда, мал фермаларында ажилдап турар колхозчуларга кончуг дүргөн чедирип берип турар. Эш Чаңоо почтаны чүгө эки тарыдып турар өвөө, харын мен район төвү болар деп берип, кымга солуннар, дептерлер, журналдар хергелди, мен чагылып, едип экке берей деп колхозчуларын, бажылардан, эмчилерди айттырып турар болгаш оларнык берген чагыш маанымда күсөдип турар.

Эш Чаңоо ажилга кызымаккай-биле колхозчуларын, колхозта тускай өртемчилерин, школаларын хундулгезин чалап алган. Олар почтанык келир хүнү эки билди болгаш ол хүн эш Чаңоону манай турарлар.

С. ТЮН-ООЛ.

Амдажаан бөрүнү ужурган

Кызыл районун Чедерде «Победа» көзө ажил-агый артелиниң девискээринге 1952 чылдың октябрьдан бээр колхозчуларын куузунда 3 инкертин, 2 өшүлгелери база колхозтун ниятелиштирген инек малында бир кыс казырар бөрү чиген.

Ичча малды бөрү чип турда, бөрү-биле демиседи инек кадарчы эш М. Хийнаар-оолдан өске кым-даа чорутпаан. Эш Хийнаар-оол бөрү чиген малдарын сегинге үргүлчү кады салып келген. Бончуг кадар дайын каклага кирбейн, өлп өртпөй келген. Алак сөөлүндө ол бөрүнү Кара-Чыра-Бажында үргүлчү инай бээр аргын чоруп турар орунга кады салып турган, ол дайынын эш Хийнаар-оол ужурган.

Р. ОЧУР-ООЛ.

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустун армиязының Кол командьылының дыңыды

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократия Республикасының Улустун армиязының Кол командьылының март 12-де, медээлөөни бола:

Кореяның Улустун армиязының катышкыны беле кыдат улустун экинчиге кесктери америка-англи эжелекчи-лерге болгаш лисыманчы шеригтерге улус камгалаалык тулуктушкуну чорутуп турар.

Дайынның самолёттарын алар алыгач-аңчылар март 12-де дайынның ила самолётун аңдара аткан. **(СЭТА).**

Йончодо ортулукта туттурган шериглерин ханныг ёзу-биле аажылап турары

ПХЕНЬЯН. Кореяны төп телеграф агентилелиниң дамчыдып турары болза, март 7-де америкалар болгаш лисыманчылар Йончодо ортулукта туттурганнарын ханныг ёзу-биле аажылааннар. Оон түдүкүнде 23 кижи өлтүркен болгаш 42 кижи зар балгылаткан. Бо арастаныг үлүгдигни лагериниң америка командьызынын хууда удурутгалы-биле чоруткан деп Кореяның төп телеграф агентилети

дыңыдып турар. Хал таң туттурганнар удур химиктиг чепсекти аажылааннар. «Америка имперализмтер бүгү делегит дугуржулгаларын кара сагыштын-биле чөрчү үрелишкан, хей санын туттурган шериглерин тудуп, оларын үгер-бөөнү киждир хуудулар арастаныг соруу кым салып турарлар» деп «Нодон симжун» солун бижип турар. **(СЭТА).**

Гоминданчы дээрбечилерге удур бирмада дайын чорудулгазы

ПАРИЖ. Индияның радиоуун дамчыдыгына үндөдөгөн Фрэнс Пресс агентилеси гоминданчы дээрбечилерге улус бирма шериглерин чедип-кирип шабар-халдаашкынын дугайын дыңыдып турар. Рангунга март 11-де параван тускай дыңыдыг айттып турары болза, Соңгу-чөөн Бирма бир-

ма-кыдат кызыгарда Монг-Хөү кыжестөөн бирма чазактың шериглерин март 7-де база кыдат өзөп алганын соонда 5 муң хире гоминданчылар дүргөни кончуг аткаарлап бар чыдар. Тулуктушкун шөлүндө 100 ажыг өдүрткөөнүн каап гоминданчылар улуг чидиргертте тазарышканнар. **(СЭТА).**

ЛОНДОН. Лондон радиоуун дайындыгы ёзугаар алырга, бирма девискээри гоминданчы дээрбечилерден ачтап-арыгдарының талазы-биле операцияны бирма шериглер чедип-кирип чорулуш турар. Бирманың камгала министрөөнуң

парлааны дыңыдыгта чуттаалп турары болза, Солун хемин девискээриге болгаш тулуктушкунарга 10 гоминданчылар өдүрткөн. Гоминданчыларын өздөш каап складтарын өрттөкөн **(СЭТА).**

Австрали эрге-чагыргаларының агрессивчи үлгедиглери

СИДНЕЙ. Австралиянык лаштык херектер министри Бэли биле катышкан күрүндөлерин херектериниң талазы-биле француз министр Летурувту катышкан медээлелини дугайын солуннар дыңыдып турар. Индия-Кыдатта француз колонизаторларга шериг дузалачык көргүзөргө Австрали чөвүделерин дээрин ол медээлелден билдинип турар. Мельбурнун «Аргус» деп солуну мича деп билгез: «Индия-Кыдатта коммунистер-биле

демиседе хергелдери-биле Францияга бөөрөк чепсекти дык хей артыкшыларын болгаш шериг херекселери бөөр деп Австралия шийтиришкен... Ол ышкаш француз шериглерге хей аш-чөмүн бөөр деп хулаалганы Австрали алган. Парламентиниң элөөн хей депутаттары — лейборист австрали чазактың ол бажынарыга удураланы турарлар деп солун айткан. **(СЭТА).**

Эжелекчилер чаньп чоруңар!

ПАРИЖ. Лоран портка болган чаз антиамерик чысымалык дугайын «Юманите» солун дыңыткан. Март 10-да болук америк шериг албаныгылар Лоранның порт тулуктарынын көрдүгезин кылып турганнар. Апаа удураланышкынын дөңсөө кылдыр мастеркаларын ажил-чыннары ажилын дон-доран сокуткан болгаш порттун девискээринде америка-

ларын чорурун негезинер. «Эжелекчилер чаньп чоруңар!», «Тайың болгаш национал хамаарышпас чорук делгезери!» деп ажилчыннарынык кийгиргаларынын ала-биле америка «инспекторлар» порттан ирөп чоруур ужурга тазарышканнар. **(СЭТА).**

Барын Германияның катап чепсегленишкени

РИМ. «Аванти» солун Вашингтонун дайындады параван, АКШ-ка өөредир ужураут 1500 ужулукчуларын Барын Германиядан шилип алыр АКШ-тын шериг ведомство генерал Риджуэйге дыккан деп ол дыңыдыгта чуттаалп турар. Ол аалганы АКШ-тын шериг эрге-чагыргалары биле «Бланктын ведомство-

зуну» аразында чарла дугуржулгага үндөшкөн Риджуэйге берген. Барын Германиянык найсылгына 1952 чылдың сентябрга генерал Риджуэйни, башкы Аленуэриин болгаш Теодор Бланктын киржилгезин-биле болган чазакт чөвүлө хураалга ол дугуржулгага ат салган. **(СЭТА).**

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1953 чылдың үш кварталдарында областың «Шын» солунунун чагыдылгасы чоруп турар

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТӨӨ:

Үш кварталдарда—39 дубль 16 копейк
Чартык чылда — 25 дубль 10 копейк
8 айда — 13 дубль 05 копейк
Неделяда 5 үнер.

Чагыдылганы «Союзпечаттын» коорайларда килдистер, харылза салбырлары болгаш агентилери, а ол ышкаш бүдүрүлгелерде, албай черлеринде, совхозтарда болгаш колхозтарда хей-ниити төлөзлекчилери хүлээп ап турар.

Оон-биле кады областың «ТУВИНСКАЯ ПРАВДА», «ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ» — «МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ», «СЫЛДЫСЧЫГАШ» солуннарынын чагыдылганын база хүлээп ап турар.

Шупту чагыдылгалыг турарыңче!

СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетиникин кудумчу, бажы 7 ТЕЛЕФОНАРЫ: Харысалгалыг редакторун 3—62, харысалгалыг редакторун ораалакчынын, партия амыдырал, култура болгаш амыдырал килдистериниң 8—68, иштиги информация, бугагаларынын 8—63